

Akşam yalnızlığı, yalnızlık hüznü tamamlar

Çok yüksek olmamakla birlikte Ankara'nın güneyinde zirvesi görünen Elmadağ, doğuya doğru 40 km uzanır ve sona erdiği eteğinde Elmadağ ilçesi yer alır. İlçe merkezi, Samsun ve doğu istikametindeki karayolu ile demir yolu üzerindedir. Doğup büyüdüğüm köy, merkeze üç kilometre mesafede olup, şimdi ilçenin bir mahallesi durumundadır.

Elmadağ'ın eteğindeki "Kargalı" bağlarından çıkıp gelen çay, derin bir vadi boyunca Kızılıрмаğa doğru akar. Bu çaya, "Karadere"den ve İdris Dağı'ndan gelen sular karışır. Bu akarsuların etrafında vadi içinde sağlı sollu bağ ve bahçeler uzanır. Bu bağ ve bahçelerin bölge bölge yöresel isimleri vardır: Boyalık, Gürlüğü, Kayadibi, Bayırbağ, Değirmenönü, Şıhlarçayı, Kurdini (Kurt ini) gibi. 40-50 sene önce yaz aylarında çoluk çocuk tüm köy halkını ya tarlada, harmanda, yaylada ya da bağ ve bahçelerde bulurdunuz.

* * *

Vadide güneş kaybolunca, Değirmenönü'ndeki bahçemizden ayrılıp babamla birlikte köye dönüş için yola koyulduk. Vadiden düzlüğe kıvrıla kıvrıla yükselen "Karayokuş"u tırmandık. Yukarı çıkınca etrafa baktım; "Sinekkaya" çoktan gölgede kalmış, hatta karşı yamaçtaki Kurbağalı Köyünde bile akşam olmuş. İdris Dağı'nın zirvesine yakın dimdik duran "Gelinkayası"nın tepesinde güneşin son ışıkları kaybolmakta. "Urgandaş"tan "Kavalağı"na doğru bir çoban sürüsünü götürmekte. Biraz sonra alacakaranlıkta bulutsuz gökyüzünde yıldızlar belirmeye başladı. Eşeğin üzerinde köye doğru yol almakta olan babam, biraz dinlenmiş olmanın canlılığı ve hafiften esen rüzgârın keyfi ile bir türkü aldırdı:

**"Akşam olur, gölgelenir kayalar
Çekilir sürüler, uyur ovalar
Sesime ses veren karşıki dağlar
Yarama merhem olan bir çoban kızı
Paşa yıldızı..."**

Ben, babamın bazen yanında, bazen arkasında bir saattir yürüyerek köye doğru ilerliyoruz. Yorulmuşum, acıkmışım, yarım saat sonra köye varmayı ve anamın pişirdiği yemeği düşünüyorum. Kepekli köy unundan ve kümeden aldığı taze yumurtadan bir hamur yoğurup makarna kesmiştir. (O zamanlar bakkalda hazır makarna bulunmazdı). Kara ineğin yoğurdunu akasya ağacına astığı torba içinde süzdürüp süzme yoğurt katıp, üzerine de turfan yayarak elde edilmiş tereyağını eriterek, domates ve kurutulmuş ufalanmış nane karışımı sosu döktüğü zaman, evimizin 70 santim kalınlıktaki taş duvarlarının dışından kokusunu alır, ağzımızın suyu akardı.

* * *

Köyde ekmek, tandırda yapılırdı. Tandır yakılır, bir tekne ekmek yapılır ve bir hafta yenirdi. Sertleştiği zaman tirit yapılırdı. Ekmek için yakılan tandır akşamları da sıcaklığını muhafaza ettiğinden özellikle güz aylarında arkadaşlarla toplanır, daire şeklindeki tandırın ağzı etrafında çerçeveslenip oturur ve ayaklarımızı da içine sarkıtırdık. Bu şekil otururken masal anlatan bir ilkokul arkadaşımın Zümrüdüncü kuşunun adını ilk defa duymuştum.

Akşam yorgun argın eve gelmiş, yemekten sonra uyku bastırılmış ve odaya çekilmişim. Toprak dam, kalın duvarlar ve küçük pencereler nedeniyle evimiz yazın da serin olurdu. Yere serilmiş yün yatak ve yorgan arasına yorgun bedenimi bıraktım. O zaman köyde elektrik yoktu. Karşıda "Gaklığın Doruk"tan kocaman bir tepsi gibi yusuvarlak doğan ayın ışıkları akasya dalları arasından odanın içine süzülüyor, beni aydınlatan arkadaş oluyordu.

Kültür Bakanlığı Müsteşarlığı da yapmış olan Yavuz Bülent Bakiler, köyde akşamı şöyle anlatır:

<p>Bilir misin köylerde akşam olunca Çekilir el ayak ortalıktan... Bir hüznü ay doğar karanlığa sapsarı. Başlar bir ağıt gibi sulardan, kapılardan Kurbağa feryatları, köpek ulumaları...</p>	<p>Geceleri süt kokan, gübre kokan evlerin Topraktır hep damları, duvarı kerpiç... Seferberlik yıllarını dinlerken ürpererek Tandır başlarında uyudun mu hiç?</p>
--	--

Yahya Kemal, “Mâzi köyünde, hâtıralar gölgesinde kal / Yaklaştığın tabiatı günlerce seyredal” beytiyle başlayan “Geçiş” şiirinde dağ başlarında köy akşamlarındaki hareketliliği şöyle tasvir eder:

<p>Akşam, çoban sadâları artar, güneş söner; Gür çingiraklarıyla davar yaylıdan döner:</p>	<p>Havlar zaman zaman gece ufkunda bir köpek, Gönlün hüznlenir bunu duydukça ürkerek.</p>
---	--

Mustafa Necati Karaer ise Anadolu akşamları ile bütünleşen yalnızlık duygusunu bakın nasıl şiirleştirmiştir:

<p>Alacakaranlıkta dağ yollarının, Hani tezek tezek kokar yalnızlığı. Toprak adamının, öyle şıpır şıpır Elinden yüzünden akar yalnızlığı. ></p>	<p>Ağacın, yaylanın, insanın nasibi Bir şey ki, yaşamak gibi, ölmek gibi; Sırtına giydiğin beyaz gömlek gibi Çıkarabilirsen çıkar yalnızlığı.</p>
<p>Değil, değil yalnız ananın, babanın, Can evine tak eder karasabanın, Bir köşede unutulmuş kasabanın Kalbe kurşun gibi çöker yalnızlığı.</p>	<p>Güz ayları, kapıları nasıl çalar, Damlarda korka korka durur bacalar? Ve harman sonrası başlayan geceler Ruha yıldız yıldız döker yalnızlığı.</p>
<p>Göz göz olur Anadolu kurakları, Sızlatır ağam, sızlatır yürekleri, Dağ başlarında telgraf direkleri Memleket memleket çeker yalnızlığı.</p>	

Aynı şekilde Bahattin Karakoç “Akşam Olur” şiirinde, dağların geçit vermediği Anadolu’nun ücra bir köşesinde, sevdiğinden uzak, bitmeyen gecede avutamadığı gönlüne ağlar:

<p>Akşam olur mesafeler daralır Yollar kilitlenir, sesler aydınlık Bir rüzgâr eser ki türküyle ıslık Dağlar geçit vermez yolcuya Burası Anadolu'dur Mektup yaz Gün doğar, gün batar balam Sen uzaksın Sen uzaksın, gönül ister Ağlar da avutulmaz. ></p>	<p>Akşam olur dağlar göbeğime oturur, İp boğazıma... sesim çıkmaz Karanlıklar katleder kanım akmaz Derim, şimdi biri kapımı vurur Vurmaz Burası Anadolu'dur Sen uzaksın Sen uzaksın, gönül ister Ağlar da avutulmaz.</p>
<p>Yıldızlar kınalı keklükler gibi suya iner Korkarım ürkütmekten Zayıfım, gidecek yeri bilmem Saçların, gözlerin dâvet eder Durulmaz Burası Anadolu'dur Zaman yorulur gönül yorulmaz Ama sen Sen uzaksın</p>	

**Sen uzaksın balam, gönül özler
Beklerim, beklerim sabah olmaz.”**

* * *

Şehirde akşamlar farklı bir boyuttadır. Köydeki insan haşin tabiat şartlarına karşı hayatta kalma mücadelesi içindedir. Daha çok kas gücüyle çalışan bir “yorgun savaşçı”dır. Küçük bir dünya ve basit, tekdüze bir hayat... Şehirdeki insan ise kalabalıklar içinde ayakta durma, rekabet içinde birçok insandan daha donanımlı olma çabası içindedir. Okul, dersane, iş kaygısı, geçim derdi, ümitler, aşklar, sıkıntılar, kaygılar, gerilim ve bunalımlarla daha çok ruhi buhranlar içindedir.

Erdem Bayazıt’ın aşağıdaki ifadesiyle, karanlığın ve yalnızlığın karamsarlığında kahrolan nice gençler vardır:

**“Bir de gencecik âşıkların yüreklerini bilirim
Bir dolmuşta; yorgun şoförler için bestelenmiş
Bir şarkıdan bir kelime duruverince içlerine
Karanlık sokaklarına dalarak şehirlerin
Beton apartmanların sağır duvarlarını yumruklayan
Ya da melal denizi parkların ıssız yerlerinde
Örneğin hint okyanusu gibi derin
İsyanın kapkara sularına dalan”**

Ve yine merhum Bayazıt, karanlığa dönüşecek akşamın alacakaranlığı ile hastanedeki bir genç kızın kara bir haberi öğrenip öğrenmeme arasındaki tereddüt ve ürkekliğini, şairane bir söylem ile nasıl ilişkilendirir:

**“Nice akşamlar bilirim ki
Karanlığımı
Bir millet hastanesinde
Dokuz kişilik kadınlar koğuşu koridorunda
Başını kalorifer borularına gömmüş
Beyaz giysilerinden uykular dökülen tabiplerden
Haber sormaya korkan genç kızların yüreğinden almıştır”**

* * *

Necip Fazıl, ‘çilekeş yalnızların annesi’ olarak vasıflandırdığı “**Kaldırımlar**”ı bir yoldaş, bir kara sevdalı eş şeklinde tanımlar:

Sokaktayım, kimsesiz bir sokak ortasında; Yürüyorum, arkama bakmadan yürüyorum. Yolumun karanlığa saplanan noktasında, Sanki beni bekleyen bir hayâl görüyorum. >	Kara gökler kül rengi bulutlarla kapanık; Evlerin bacasını kolluyor yıldırımlar. İn cin uykuda, yalnız iki yoldaş uyanık; Biri benim, biri de serseri kaldırımlar.
İçimde damla damla bir korku birikiyor; Sanıyorum, her sokak başını kesmiş devler... Üstüme camlarını, hep simsiyah dikey; Gözüne mil çekilmiş bir âmâ gibi evler.	Kaldırımlar, çilekeş yalnızların annesi; Kaldırımlar, içimde yaşamış bir insandır. Kaldırımlar, duyulur, ses kesilince sesi; Kaldırımlar, içimde kıvrılan bir lisandır.
Bana düşmez can vermek, yumuşak bir kucakta; Ben bu kaldırımların emzirdiği çocuğum! Aman, sabah olmasın bu karanlık sokakta; Bu karanlık sokakta bitmesin yolculuğum!	Ben gideyim, yol gitsin, ben gideyim, yol gitsin; İki yanımdan aksın, bir sel gibi fenerler. Tak, tak, ayak sesimi aç köpekler işitsin; Yolumun zafer tâkı, gölgeden taş kemerler.
Ne sabahı göreyim, ne sabah görüneyim; Gündüzler size kalsın, verin karanlıkları! Islak bir yorgan gibi, sımsıkı bürüneyim; Örtün, üstüme örtün, serin karanlıkları.	Uzanıverse gövdem, taşlara boydan boya; Alsa buz gibi taşlar alnımdan bu ateşi. Dalıp, sokaklar kadar esrarlı bir uykuya, Ölse, kaldırımların kara sevdalı eşi..

Prof. Mehmet Kaplan'ın "Cumhuriyet Devri Türk Şiiri" kitabından, yukarıdaki şiir hakkındaki yorumlarını okuyalım:

Türk edebiyatında büyük şehrin ortasında ferdin yaşadığı yalnızlığı bu kadar kesif ve kuvvetli olarak anlatan pek az şiir vardır.

Tevfik Fikret'in "Sis" şiirinin bariz karakteri ferdi olmaktan ziyade içtimaî bir sıkıntıyı anlatmasıdır. "Kaldırımlar"da gayri muayyen bir **büyük şehirde tek başına kendi trajedisini yaşayan bir insanın ruh hali** bahis konusudur. Türk edebiyatında ilk defa Necip Fazıl bu duyguyu dile getirmiştir.

Necip Fazıl, "Kaldırımlar"da olduğu gibi daha birçok manzum ve mensur eserlerinde kendi iç trajedisini kâinata ve topluma aksettirir.

"Kaldırımlar" şiirinde muhteva, bir yürüyüş temposuna göre düzenlenmiştir. Birinci dörtlükte şâiri kaldırımlarda ilerlerken görüyoruz. İkinci parçada atmosferi daha karanlıklaştırarak **fırtına yüklü bir hava** tasvir olunuyor. Üçüncü parçada, şâir dış âlemin kendisinde uyandırdığı **korkulu ruh halini** tasvir ediyor. Dördüncü parçada, kaldırımların, şâirin kendisi ve **çilekeş insanlar** için taşıdığı mânâ belirtiliyor. Beşinci ve altıncı dörtlüklerde şâir tekrar **sokakta yürüyüşünü** anlatıyor. Yedinci ve sekizinci parçalarda **sokaklarda ölmek arzusunu** ifade ediyor.

Şiirin kompozisyonu, âdeta, gece sokaklarda tek başına giden, korkan ve acı çeken bir insanın, bazen yavaş, sonra koşarcasına yürüyüşünü hissettiriyor. Maharetle kullanılan tekrarlar, hem mekanik hareketi, hem de iç gerginliğini ve sıkıntının kesafetini veriyor. Muhteva ile yapı arasında kurulan bu münasebet, şiirin en başarılı taraflarından birisidir. **Necip Fazıl sadece duyan bir insan değil, aynı zamanda tekniğine kuvvetle hâkim olan bir sanatkârdır.** Bazı eserlerinde o, kelimelerle oynar, fakat oyunda kalmaz, dili düşünce haline getirir.

"Kaldırımlar"ın üslûp bakımından başlıca özelliği, dış âlem (kara gökler, kül rengi bulutlar, karanlık sokak, soğuk taşlar) ve ruh hallerini tavsif eden kelime gruplarıyla hareketi anlatan fiiller arasındaki muvazenedir. Dış âlem sadece bir manzara olarak görülmemiş, insana tesiri bakımından da ele alınmıştır.

"Serin karanlıkları", ıslak bir yorgan gibi bürünmek istemesi, yalnızlık ve kimsesizlik duygusunu kuvvetle hissettiriyor.

"Kaldırımlar"da şâir, kelimelerin seslerinden de faydalanmıştır. Ana kelimeyi teşkil eden "kaldırımlar" ve "sokak" kelimelerinin seslerini hatırlatan ilk ve son heceleri "k" ile başlayan ve biten kelimeler büyük bir yekûn tutuyor: karışan, kara, kolluyor, kişi, korku, kapanık, kesilince, kocama, karanlık (3 kere), köpek, kara sevda, soğuk, tak tak, tâk, ıslak, ışık...

Tak, tak, ayak sesimi aç köpekler işitsin;

Yolumun zafer tâkı, gölgeden taş kemerler.

mısralarında muhtevayı kuvvetle belirten bir “ses taklidi” ve “aliterasyon” (şiiirde aynı ünsüzlerin bir veya birkaç dizede tekrarlanmasıyla sağlanan uyum) vardır.

***

o **Akşam** (*Arif Nihat Asya*)

Karanlık fanusunu indiriyorken akşam Issız dağın başında kanad açan iki çam. >	Parıltılar silinir uzak şahikalardan; Büyük, dilber suların yuvarlandığı yardan Gurubun nidaları perde perde yükselir... Münzevî beldemize derin akşamlar gelir.
Yine ebedî sesler başlıyor korulukta.. Üzerinden kartallar uçup giden ufukta Mavi dağların büyük cesedleri yatıyor, Yine akşamlar olmuş, yine günler batıyor.	Hazin seslerle indi gün eğildiği zaman Dağ başından bir sürü, dağ yolundan bir çoban. Süzülen bestelerde neşeli bir şarkı yok, Çıngırak seslerinin hıçkırıktan farkı yok!
Ey daima yıkılan ulu mabet, kâinat, Ey ebedî bir gurup olan bîçare hayat Yine mi akşam oldu yine mi gün batıyor: Şişemi verin, beni akşamlar susatıyor.	

o **Yıldızlar** (*Arif Nihat Asya*)

Yıldızlara bakmak, olacakları okumak, kayan yıldızların düştüğü yeri görmek, ayların en duru gecelerini bu mini mini ışık kirpileriyle oynatarak geçirmek güzel bir iştir!...

Ben gökyüzüne bakmayı seven bir adamım... bu -belki de- uykusuz gecelerimden kalma bir alışkanlıktır... yalnız, arasıra gökyüzünü, bulutları, yıldızları, ayları daha yakından gördüğüm günler olmuş gibi geliyor!..

... Ay'dan bir dilim kesip kendime sakladığım akşamı hatırlar gibiyim.

O zaman Merih de, Müşter de, Utarit de daha parlaktı; gökler daha zengindi.

Şu öteki adsız yıldızlar, o zaman, daha çoktu... kaya kaya azaldılar!...

Şimdi onlardan bazıları, bahçelerimizde ateşböceğidirler; bazıları, tuzlu sularda eriyip yakamoz olmuştur; bazıları, güzel bir boyunda inci dizisi, yahut bir çift gözde sevinç yaşadır.

Ve kimisi, asûde bir yuvanın mumunda; kimisi, bir kutsal yapının kandillerindedir...

Kimisi ise, sevdiklerinin içinde, sevenlerinin içini aydınlatmaktadır...

o **Her Yerde Akşam** (*Yahya Akengin*)

Alıp başımı gitsem diyen deli gönlümü, Her dağda karşılayan bir akşam bulunur. Eski kervanların çöllerdeki gam yükünü, Köşesinde çeken nice insan bulunur >	Gölgeler ses çıkarır kuyusundan akşamın, Ya sultanî makamlıdır ya da bir çığlık. Gizli sitemler uzanır meçhule; nerde kaldın? Kuşatır dört bir yanı keskin acı bir ıslık
Huysuz kısrakların bozkıra saldığı toz duman, Kucaklar yollarda âvare tutkuları. Kararsız adımlarla içimize yaklaşan akşamdan, Yıldızlar, derdi çekilmez bir kadın gibi parlar	Ayla konuşuyor bağdaki yalnız güller, Yalnızlığa çare sandığımız güller. Gelse bir an yosun tutmuş bir gölden, Hoyrat bir yeşil kurbağanın sesi, Şu garip akşamların hayat müjdesi

o **Akşama uzayan gölge** (*Muhammet Erdevir*)

Gün var ya da yok, bunu bilemeyiz ama **akşam kaybolmaya meyyal bir dilimi zamanın.** Adı konmamış, dile getirilmeyen bir kuraldır bu; **yaz akşamları mutlaka ama mutlaka gecikir.** Bilmediğimiz bir döngünün limanından gelir, saltanatını yaşar ve hiçbir şey olmamış gibi gölgeli gerçekliğine döner. **Gün, ufuktaki mor dağlara kavuşmakta acelesiz davranır.** Zamanın sukût

ettiği, ilerlemediği bir noktadır bu. Dünyanın dönüp duran başı durulur gibi olur, telaş azalır. İşte tam da o yavaşlık içinde annemle yürüyüşe çıkmaya başlamıştık.

Demem köyün asıl mahallesinin, merkezinin epey dışındaki biçimsiz çorak bir tepenin üstüne iki katlı ahşap bir ev kurmuş. Marangozluktan anlanmış rahmetli. Yaptığı ev seksen sene sonra bile hâlâ sapasağlam bu yüzden. Ne bel veren bir kirişi var ne de eğrilen bir direği. Taban tahtaları, tavanı ilk günkü gibi duruyor. **Bu ev bende değişmemenin, zamana direnmenin sembolü gibi.** Kapısından içeri ne zaman girsem bugünün rahatsız edici kırılmalılığından çocukluğumun ayakları yere sağlam basan gerçekliğine geçiyorum. Bir şeyler değişse de hiçbir şey değişmiyor orada. **Gölgelerimizin boyları bir uzuyor bir kısalıyor ama gölgeler hep bizim, daima.**

... Yıllardır aynı kurumda çalışıyordum, aynı masada. Evlenmemiştim. Küçük bir evim vardı ve eşyalarımın hepsi neredeyse ilk yerleştirdiğim yerlerinde duruyordu. Eşyalarımın yerini değiştirmekten aciz bir adam...

Gerçi evlenmemiş olmak insanlar için daha büyük hayret sebebiydi. Hâlen de öyle ya, neyse. Önce bir şaşkınlık, gözlerini belerterek "Aaa!" şeklinde bir ünlem, kimi zaman bu şaşkınlığın ardından "Hiç mi?" şeklinde münasebetsiz bir muhasebeci sorusu. Evet hiç. Üç kere deneyip dördüncüde vaz geçmiş değilim, hiç sadece hiçtir. Niyetlenmedim bile. Hatta nişan veya söz kesme bile olmadı. Annem pek girişken bir kadın değildi, akrabalarla da aramız yoktu nedense. Bir gün köydeki komşulardan biri "Keser kendi sapını yontar mı oğlum Ercan? Sen bu işte sana önderlik edecek bir dünürücü bul en iyisi." demişti. Doğru, keser kendi sapını yontmuyordu. Kırbeş yaşında gayet iyi idrak edebiliyordum bunu. **Dünürücü de bulamamıştık uygun bir kısmet de. Şimdi annesinin dizinin dibinde, onun gölgesine basmamaya çalışarak yürüyüşlere çıkan biriydim.** Hepsini bu kadar.

İki yıl önce annem çarpıntım var diye aradı beni... Yetmiş yaşına kadar hiç fark etmeden yaşayıp gittiği bir delik vardı annemin kalbinde. Önce kalbin ritmini bozmuş, ardından onu fazla çalışmaya zorlayarak büyütmişti. Kalp, göğüs kafesinin içinde büyüdükçe akciğerlere baskı yapıyor, bu da annemin en ufak bir iş yaparken bile nefes nefese kalmasına yol açıyordu... bir poşet dolusu ilaçla dönmüştük eve. Günlerce düşündükten sonra bir gece ansızın istifa etmeye karar verdim. Sabah ilk iş istifa dilekçemi verdim. Eve döndüm, başladığım yere.

... **Kavak ağaçlarının altında, yapış yapış yaz sıcaklarında annemle yürüyorum gölgesine basmamaya çalışarak. Kendimi onun yanındayken bile yapayalnız hissediyorum. Evlense miydim acaba? En azından yalnız kalmazdım. Annem gidecek, mukadder son. Çok da uzak olmayan bir gelecekte bu dağ başında kendi kendime yaşayıp gitmek zorunda kalacağım. Zamanım kendi içine dönecek, gölgem teke düşecek. Akşama uzayacak vakitlerden payıma düşen ne varsa.** Daha da uzayacak kavak ağaçlarının kuşattığı sınırlar arasında kıvrılan yol.

***

- **Yalnızlığa alışmalı... (Can Dündar)**

Bavulları hep toplu durmalı insanın... birgün telefonların hiç çalmayabileceği hesaplanmalı...

Tül perde arkasından misafir yolu gözlemekten vazgeçmeli...

İhanetlere, terkedilmelere, bir başına bırakılmalara hazırlıklı olmalı...

Yalnızlığa alışmalı...

Çünkü "omuz omuza" günlerin vakti geçti. Dayanışma, günümüz borsasının değer kaybeden hisse senetlerinden biri artık...

Bireyin keşif çağı, geride kırık dökük yalnızlıklar bıraktı. Terörün bile bireyselleştiği çağdayız.

Zaman, birlikten kuvvet doğurma zamanı değil; **zaman, tek başına dimdik ayakta kalabilmeyi becerme zamanıdır...**

İşte o yüzden alışmalı yalnızlığa...

Sokaklar dolusu ıssızlıkla başbaşa yaşamayı göze almalı insan...

Güvendiği dağlardaki karlara bakıp ders çıkarmalı.. hüznü bir şarkıyla paylaşılan gecelerde başını dayayacak bir omuz arama huylarından vazgeçmeli...

Sofrada tek tabağa, tabakta az yemeğe alışmalı...

Romanlardan yalnızlığı yücelten paragraflar asmalı evin en görünür duvarlarına...

"Yalnızlık paylaşılmaz / Paylaşılsa yalnızlık olmaz" dizeleriyle başlamalı güne...

Telesekretere "şu anda size cevap verebilecek kimse yok " denmeli, "belki de hiç olmayacak ..."

Cevapsızlığa, sessizliğe ısınmalı..

Oysa sessizlik haksızlığa alkıştır. Haklılığın onuru yaşatır insanı... susmanın utancı öldürür... o yüzden en sessiz gecelerde "doğruydu, yaptım "la teselli bulmalı insan...

Feryada komşuların yetişmemesine, soğuk duvar diplerinde sessizce ağlaşmaya alışmalı...

Kendiyle hesaplaşmaya çalışmalı...

Gece yastıkla ağlaşmaya, sabah aynayla gülüşmeye, kendiyle hüzünlenip, kendiyle keyiflenmeye hazır olmalı...

Hep başını alıp gidebilecek kadar cesur, ama hep kalıp savaşacak kadar gözüpek olabilmeli...

Sessizliği, sese dönüştürebilmeli...

Ve sırt çantasını her daim hazır tutmalı insan...

Yollarla barışmalı...

Yalnızlığa alışmalı..

***

• **Mahallemizdeki Akşamlar İçin (Orhan Veli)**

Kımıldanır mahallenin daralan ruhu Basma perdelerde gün batarken Atıp saatler süren uykusunu Odama uzanır akşam pencereden. >	Kırmızı, uzak damlarda bir serinleme, Uyanır gündüz uykusundan evler, Kapılarda işleri ellerinde Kadınlar giyinip kocalarını bekler.
İyi insanların ruhudur yakınlaşır, Takunya sesleri gelir evlerden, Yalnız bu dem rahat bir dünya taşır, Bu mihnet dolu kafasında yorgun beden.	Her şeyin geliş saatidir akşam Mahallede ömürler akşamüstü başlar. Hepsi burada buluşmaya gelir, akşam; Başka dünyalardan, ayaklar, başlar...

***

- o Ahmet Muhip Dıranas'ın "Şiirler" kitabından:

**"Dağın ardında güneş battı
Çömelmiş kapı eşiğinde
Anam yün eğirir batı vakti."**

÷

Bir kanat yumuşaklığıyla Göklerden indi mi akşamlar, >	Sonsuzlaşan yollara dalmış Tasalı gözler olur camlar;
Bekler camların arkasında Soluk, uzun yüzlü adamlar.	

- o Edebiyat öğretmeni Yahya Akengin, şiir kitabı "Akşamla Gelen"de akşam ile yalnızlığın sonucunu çok veciz şekilde özetler. (Zaten şiir, yoğunlaşmış nesirdir.)

**"Duymaz zaman akışını akşamlar
Mola vermiş bir kervandır yüreğinde acılar
Akşam yalnızlığı, yalnızlık hüznü tamamlar"**

- o Konu akşam ve hüzün olunca, Uşşak ve Hüzam makamındaki şarkıları hatırlamamak mümkün mü ?

**"Akşam oldu hüzünlendim ben yine
Hasret kaldım gözlerinin rengine
Gel mehtabım gel sevdiğim gel yine**

Hasret kaldım gözlerinin rengine.”

÷

“Her mevsim içimden gelir geçersin

Sen vefasız yolcu,

Kalbimi viran edersin

Merhaba demeden elveda dersin”

÷

“Dün gece mehtâba dalıp hep seni andım

Öyle bir an geldi ki mehtâb seni sandım

Sevgili rüyana mı aldın beni bir dem

Öyle bir an geldi ki mehtâb seni sandım”

Yahya Kemal’in; “Lâkin kalacak doğduğumuz toprağa bizden / Şimşek gibi bir hâtıra nal seslerimizden!” ifadesiyle, nal seslerimiz tarihin derinliklerinde kalsa da merhum Yusuf Nalkesen’in Hüzam eseri, sevenlerin dilindedir:

Ne mektup geliyor ne haber senden Söyle de bileyim bıktın mı benden Her akşam güneşin battığı yerden Gözlerin doğuyor gecelerime	Çileli doğmuşum zaten ezelden Hasrete alıştım ne gelir elden Yaşlı gözlerime baktığın yerden Gözlerin doğuyor gecelerime
---	---

* * *

- Azerbaycanlı ozan Reşid Beybudov’un uykusuz geçen yalnız gecelerde nemli gözlerle dinlenen ya da sessizce söylenen “Ayrılık” türküsü:

Fikrinden geceler yatabilmirem Bu fikri başımdan atabilmirem Neyleyim ki sana çatabilmirem Ayrılık ayrılık aman ayrılık Her bir dertten âlâ yaman ayrılık	Uzundur hicrinden kare geceler Bilmirem men gidem hara geceler Vuruptur kalbime yara geceler Ayrılık ayrılık aman ayrılık Her bir dertten âlâ yaman ayrılık
--	---

- **Sizleri Görüyorum** (*Ziya Osman Saba*)

**Sizleri görüyorum, bahçemizdeki çamlar,
Bütün gün gölgesinde oynadığım dost badem.
Derken dallardan, ılık, iniveren akşamlar:
Evine dönen babam, camda bekleyen annem.**

- Kalidâsâ’dan:

Sevdiğim bir şarkıyı söylüyorsa Gözyaşları ile ıslanmıştır Rebabının telleri.. Rebab inler, o inler.. Unutur bestelediği şarkıyı.. Gündüzleri oyalanmak daha kolay Çiçek toplar, has bahçede dolaşır. Geceleri, Ateşten bir gömlek gibi giyer Kederi.	Serin bir rüzgâr eser uzaklardan, Boşuna.. Hâtıralar göz yaşı olup dökülür Uzadıkça uzar zaman. Hâtıralar göz yaşı olup dökülür Yanaklarından. Göz kapakları, Bulutlu günlerdeki lotüsler gibi Yarı kapalı. Yüzü hilâl gibi süzgülün.. Saçlarını ayırdığımız gün bağlamıştı, Kavuşur kavuşmaz ben çezeceğim.
---	---

- **Gece Bestesi** (*Yahya Kemal*)

<p>O kuş en kuytu bahçelerde öter; Sarmaşıklarla yüklü vâdide; Hiç bir el değmemiş ağaçlarda; Gecelerden tâ şafak sökünçeye dek Yükselir perde perde içli sesi. ></p>	<p>O kuş ancak bahâr olunca gelir; Nerelerden gelir? Kimse bilmez, bu bir muammâdır; Bahâr erince sona Kaybolur, başka bir bahâra kadar.</p>
<p>O kuşun ömrü, bir güzel gecede, Bir güzel beste söylemekle geçer. O kuş en kuytu bahçelerde öter; Hayâl içinde yaşar, Hayâl içinde ölür.</p>	

- Yahya Kemal, “Rindlerin Akşamı” şiirinde ömrümüzün son faslını, dönülmez akşamın ufkuna benzetir:

**“Dönülmez akşamın ufkundayız. Vakit çok geç;
Bu son fasıldır ey ömrüm, nasıl geçersen geç!
Cihâna bir daha gelmek hayâl edilse bile,
Avunmak istemeyiz öyle bir teselliyle.
Geniş kanatları boşlukta simsiyâh açılan
Ve arkasında güneş doğmıyan büyük kapıdan
Geçince başlayacak bitmiyen sukûnlu gece.
Gurûba karşı bu son bahçelerde, keyfince,
Ya şevk içinde harâb ol, ya aşk içinde gönül!
Ya lâle açmalıdır göğsümüzde yâhud gül.**

- **Önümüzden geçer, gider...**
Bir siyah tespîh geceler;
Bu tespîhi bir çeken var. (*Arif Nihat Asya*)
- **Gök kubbeyi dolduran şu çeşitli yıldızlar
Fala bakar onlardan bir sürü akılsızlar**
Elden kaçırma sakın aklının dizginini,
O, başı boş âlemden ne kâr gelir ne zarar. (*Ömer Hayyam*)
- **Bir Ay Doğuyor** (*Mehmet Çınarlı*)
**Bir ay doğuyor ufkuma, Yarabbi şükür.
Aydınlığı her saniye artar görünür.**
Lûtfeyle de nûrunda yıkansın gönlüm:
Hep bekleyerek, özleyerek geçti ömür.
- **Güzelliklere Doymam** (*Mehmet Çınarlı*)

<p>Bin yıl yaşasam, bunca güzelliklere doymam. Kalbimde taşır aşk ile, bir gün yere koymam. ></p>	<p>Derdim küçülür, uğraşlar tathılardı, Onlarda birazcık da şiir lezzeti bulsam.</p>
<p>Meydanda hesaplar: Ne kadar az yaşadık, az! Elbette şiirsiz kapanan günleri saymam.</p>	<p>Coşkunluğa, taşkınlığa gönlümde yer açtım: Bir nağmeye verdim de uzaklaştı keder, gam.</p>
<p>Saz, söz ebediyyen sürececek zannedelim de, Dert etmeyelim gel, tükenen ömrü bu akşam.</p>	

- **Penceremden** (*Mehmet Çınarlı*)

Vurur kavaklara akşam güneşi;
Televizyonda bir fasıl başlar.
Görünür, her dakika başkalaşan,
Türlü renğiyle karşıdan dağlar.
Kuşların kalkar iner dördü beşi
Yeni yapraklanan çınarlardan.

- Merhum Erdem Bayazıt, “Bulmak” şiirini şöyle tamamlar:

“Bir yol buldum öteye geçerek gözlerinden
İşte yeni bir dünya peygamber sözlerinden
Ölüm bize ne uzak bize ne yakın ölüm
Ölümsüzlüğü tattık bize ne yapsın ölüm”

Gözden gönüle, fizikten metafiziğe geçenler, acı duyan değil ıstırap çekenler, benliğini mum gibi eritenler, Mevlâna gibi “Hamdım, piştım, yandım” diyenler “şeb-i arus”a ererler; onlar için artık ne karanlık kalır, ne yalnızlık ve ne de hüzün. Böylesi **erdem sahiplerinde can kuşu, göğüs kafesinin dar kalıplarından kurtulur ve gönül ikliminin sonsuz ufuklarına doğru kanat çırpar...**